

Ireneusz CIOSEK

[rec.] *Z najnowszych dziejów kultury fizycznej i turystyki w Polsce, t. 2: Kultura fizyczna i turystyka w Polsce w latach 1989–2010. Teoretyczne i praktyczne uwarunkowania kultury fizycznej i turystyki*, red. Teresa Drozdek-Małolepsza, Joanna Rodziewicz-Gruhn, Częstochowa 2011, ss. 257

Tom II poświęcony jest zagadnieniom kultury fizycznej i turystyki w Polsce w latach 1989–2010 i jej teoretycznym i praktycznym uwarunkowaniom. Tematyka 15 artykułów pracy została podzielona na dwie części, pierwsza – *Kultura fizyczna i turystyka w Polsce w latach 1989–2010*, druga – *Teoretyczne i praktyczne uwarunkowania kultury fizycznej i turystyki*. Publikacja jest poprzedzona wstępem, kolejne artykuły rozpoczynają się od streszczenia i słów kluczowych w języku polskim, a na końcu zamieszczone są streszczenia i słowa kluczowe w języku angielskim oraz bibliografia.

Część pierwszą rozpoczyna artykuł Zdzisława Pawluczuka pt. *Sport wyczynowy w Wojsku Polskim na przełomie XX i XXI wieku*. Jak zaznaczył Autor, podstawowym celem artykułu było przede wszystkim przypomnienie roli i znaczenia sportu wyczynowego realizowanego w ramach Wojskowych Klubów Sportowych, których rodowód sięga czasów I wojny światowej. W artykule zostały przypomniane początki ruchu sportowego w Wojsku Polskim i jego rozwój w II Rzeczypospolitej, kiedy stał się jednym z ważnych elementów szkolenia, zwłaszcza po 1926 r. Po II wojnie światowej w nowej rzeczywistości politycznej nastąpiło odrodzenie ruchu sportowego, ale sowietyzacja kraju odcisnęła swoje negatywne piętno na organizacji sportu w wojsku. Poprawa sytuacji po 1956 r. spowodowała odstąpienie od centralizacji i nadmiernej biurokratyzacji sportu wojskowego. WKS prowadziły ożywioną działalność także na rzecz sportu cywilnego. Okres transformacji ustrojowej po 1989 r. był, zdaniem Autora, niezwykle trudny dla sportu w wojsku, ponieważ drastycznie spadły nakłady fi-

nansowe, a Ministerstwo Obrony Narodowej deprecjonowało jego rolę i znaczenie. Kolejny artykuł Janusza Szopy i Joanny Górnej pt. *Rozwój jogi jako rekreacji ruchowej w Polsce w latach 1990–2010* dotyczy ćwiczeń fizycznych jogi i ich korzystnego wpływu na stan zdrowia, ćwiczeń szczególnie polecanych dla osób starszych. W artykule został przedstawiony rozwój tej dyscypliny w Polsce po II wojnie światowej oraz jej popularyzatorzy. Omówiono stan badań nad wpływem ćwiczeń różnych systemów jogi na organizm człowieka. Autorzy omówili także rozwój jogi w częstochowskim środowisku akademickim.

Artur Kita w artykule pt. *Piłka nożna kobiet w strukturach Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w latach 1989–2009* przedstawił rozwój futbolu kobiecego na przykładzie ZLZS. Autor sformułował dwa problemy badawcze dotyczące wkładu ZLZS w rozwój piłki nożnej kobiet w Polsce i wkładu zrzeszonych w nim kobiecych klubów piłkarskich w popularyzację tej dyscypliny we wspomnianym okresie. Autor omówił działalność kobiecych klubów piłkarskich w ramach ZLZS i w konkluzji stwierdził, że ZLZS w znaczący sposób przyczyniło się do popularyzacji piłki nożnej kobiet w Polsce.

Jan Golis jest autorem artykułu pt. *Kultura fizyczna w działalności Inspekcji Warszawskiej Salezjańskiej Organizacji Sportowej Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1992–2007 (zarys problematyki)*. W artykule została przedstawiona organizacja i zakres działania IWSOSRP, która była skierowana przede wszystkim do dzieci i młodzieży. Autor przedstawił genezę działalności salezjanów w zakresie kultury fizycznej w Europie, jak również na ziemiach polskich. W artykule omówiona została organizacja i formy aktywności IWSOSRP w latach 1992–2007, związane z kulturą fizyczną w Polsce. Działalność salezjanów była we wspomnianym okresie interesującą alternatywą dla dzieci i młodzieży, jeżeli chodzi o zajęcia sportowe, imprezy sportowo-rekreacyjne oraz akcje obozowe – zimowe i letnie.

Eligiusz Małolepszy w artykule pt. *Rola i znaczenie turystyki w działalności Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w Polsce w latach 1989–2010* przedstawił działalność wszystkich szczebli organizacyjnych ZLZS w zakresie turystyki, która obok sportu i rekreacji fizycznej stanowiła we wspomnianych latach jedną z najważniejszych dziedzin. Dotyczyła ona przede wszystkim turystyki kwalifikowanej z szerokim programem krajoznawczym i patriotycznym. Realizowana była poprzez organizację kilkudniowych rajdów, spływów, wycieczek i zlotów. Chociaż po 1989 r. nastąpił regres liczby sekcji turystycznych i członków należących do sekcji turystycznych, to w latach następnych sytuacja uległa stabilizacji, a nawet poprawie i, jak stwierdza Autor, potwierdziła ważną rolę turystyki w działalności ZLZS.

Joanna Górna w artykule pt. *Rozwój turystyki uzdrowiskowej w Polsce w latach 1989–2010* wskazuje na wpływ przemian ustrojowych na rozwój turystyki uzdrowiskowej w Polsce. Istotny wpływ na to zjawisko mają, oprócz uwarunkowań systemowych i ekonomicznych, zmiany demograficzne przejawiające się

m.in. w „starzeniu społeczeństwa”. Nie bez znaczenia jest również upowszechnienie różnorodnych środków transportu umożliwiających dostęp do ośrodków sanatoryjnych. Autorka przedstawiła historię rozwoju polskich uzdrowisk, obecną ich wielkość i rozmieszczenie. Przedstawione zostały także procesy przekształceń własnościowych w uzdrowiskach oraz ich finansowanie. W konkluzji autorka podkreśla poszerzenie funkcji uzdrowisk, które do zaspakajania potrzeb związanych z higieną i zdrowiem dołączają rekreację i rozrywkę.

Larysa Głazyrina jest autorką artykułu pt. *Основы дошкольного туризма (методическое обеспечение) – Podstawy turystyki przedszkolnej (wskazania metodyczne)* otwierającego część drugą. W artykule zostały przedstawione materiały odnoszące się do podstaw turystyki przedszkolnej. Przedstawiono w nim funkcje turystyki przedszkolnej oraz ich programowe zabezpieczenie. Anna Pilis, Karol Pilis, Cezary Michalski i Wiesław Pilis są autorami artykułu pt. *Turystyka w regionie częstochowskim jako element zdrowego stylu życia*. Autorzy położyli główny akcent na znaczenie aktywności turystycznej w profilaktyce zdrowotnej, propagując w tym celu wykorzystanie walorów przyrodniczych regionu częstochowskiego, szczególnie terenów najbliższej położonych Częstochowy, m.in. Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd i Parku Krajobrazowego Lasy nad Górną Liswartą. W artykule omówiono położenie geograficzne Częstochowy oraz walory turystyczno-zdrowotne wymienionych parków. Zostały zaprezentowane zagrożenia i potrzeby profilaktyczno-rekreacyjne mieszkańców regionu częstochowskiego oraz charakterystyka oddziaływań przyrodniczych na organizm człowieka. W konkluzji stwierdzono, że ze względów na stan zdrowia osoby, które chciałyby zwiększyć wydatek energetyczny organizmu, a także siłę mięśniową, powinny częściej uprawiać turystykę w PKOG, a osoby z przeciwwskazaniami do intensywnego wysiłku powinny raczej wypoczywać w PKLGL.

Janusz Wojtyna i Joanna Rodziewicz-Gruhn są autorami artykułu pt. *Uczestnictwo w kulturze fizycznej młodzieży licealnej z Częstochowy*. Celem, jaki sobie postawili autorzy, było zbadanie poziomu uczestnictwa młodzieży licealnej w zajęciach wychowania fizycznego, jej preferencji w tej dziedzinie oraz różnych typów zajęć i samooceny intensywności wysiłku w czasie lekcji. Drugim celem było zbadanie, jaka jest częstotliwość uczestnictwa młodzieży licealnej w różnych formach aktywności ruchowej w czasie wolnym i przez kogo jest ona motywowana do podejmowania tej aktywności. Narzędziem tych badań była ankieta przeprowadzona w 2008 r. w wybranych liceach ogólnokształcących w Częstochowie. Wyniki ankiet posłużyły autorom do sformułowania wniosków, z których wynika, że poziom aktywności młodzieży licealnej w mieście w tym czasie był niewystarczający. Aktywność podejmowana była najczęściej w dni wolne od nauki, ponadto płeć miała wpływ na dobór zajęć ruchowych. Za taki stan rzeczy autorzy obwinili rodziców, szkołę i organizacje sportowe. Wnioskowali, aby w procesie edukacyjnym dążyć do podniesienia poziomu

wiedzy o prozdrowotnych właściwościach ruchu oraz uatrakcyjnić formy realizacji lekcji wychowania fizycznego.

W kolejnym artykule pt. *Poziom sprawności fizycznej młodzieży studiującej w Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie*, autorstwa Cezarego Michalskiego i Joanny Rodziewicz-Gruhn, przedstawione są wyniki badań ogólnej sprawności fizycznej i poziomu zdolności motorycznych kobiet i mężczyzn studiujących na I i II roku w AJD w Częstochowie. Do oceny tendencji przemian ogólnej sprawności fizycznej kobiet Autorzy wykorzystali pomiary aktywności studentek WSP w Częstochowie, przeprowadzone w latach dziewięćdziesiątych. Wyniki dotyczące poziomu cech motorycznych badanych studentek i studentów odniesiono do danych grup studenckich z uniwersytetu w Gdańsku, Zielonej Górze i Kielcach. We wnioskach Autorzy wskazali na wyższe średnie wartości poszczególnych prób mężczyzn. Jednak w punktowej ocenie ogólnej sprawności fizycznej wskazują na niższą sprawność badanych studentów względem studentek. Studentki AJD uzyskały niższy poziom ogólnej sprawności fizycznej w porównaniu do studentek z Zielonej Góry, a wyższy od studentek z Kielc i Gdańska. Studenci na tle porównawczych grup uzyskali natomiast zdecydowanie najslabsze rezultaty we wszystkich próbach testu Pilicza.

Artykuł pt. *Zdrowotne znaczenie rekreacyjnego treningu dla osób w starszym wieku* Karola Pilisa, Sabiny Kubackiej, Anny Pilis i Wiesława Pilisa porusza sprawę najczęstszych chorób wieku starczego, wynikających z nieprawidłowego stylu życia. Autorzy podkreślają, że trening rekreacyjny ludzi w starszym wieku może nie tylko przedłużyć życie, ale pozytywnie poprawić jego jakość.

Artykuł pt. *Aktywność turystyczna sportowców podczas zawodów teakwondo ITF* Jacka Wąsika i Aleksandry Nowak dotyczy braku czasu wolnego sportowców uczestniczących w zawodach, a tym samym możliwości uprawiania turystyki. W konkluzji Autorzy stwierdzają, że zawodnicy podczas zawodów mają za mało czasu na poznanie okolicy. Postulują zmianę organizacji zawodów w ten sposób, aby znaleźć czas na zajęcia krajoznawcze. W tematykę pozytywnego wpływu rekreacji na zdrowie wpisuje się artykuł Krzysztofa Mizery pt. *Wpływ rekreacyjnych ćwiczeń fizycznych na zdrowie dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych*. W artykule omówiono znaczenie aktywności fizycznej jako czynnika protekcyjnego w zwalczaniu licznych chorób cywilizacyjnych, m.in. otyłości, cukrzycy typu 2 czy nadciśnienia. Opisane zostały pozytywne aspekty wysiłku fizycznego oraz wpływ na stan zdrowia fizycznego i psychicznego dzieci i młodzieży oraz osób starszych.

Interesujący jest artykuł Andrzeja Wręczyckiego pt. *Wykorzystanie tunelu aerodynamicznego do nauki żeglarstwa*. Autor wskazuje, że rozwój nowoczesnych teorii modelowania i projektowania eksperymentu w procesie nauczania pozwala na zmiany w dotychczasowej metodyce kształcenia przyszłych żeglarzy. Autor przedstawił propozycję wykorzystania tunelu aerodynamicznego do poglądowego przedstawienia zagadnień stateczności, nawietrzności i zawietrz-

ności jachtu, sił działających na jacht w czasie ruchu, podstawowych zasad aerodynamiki ożaglowania i jego sprawności aerodynamicznej przy różnych kursach względem wiatru.

Publikacja *Z najnowszych dziejów kultury fizycznej i turystyki w Polsce*, t. 2, *Kultura fizyczna i turystyka w Polsce w latach 1989–2010. Teoretyczne i praktyczne uwarunkowania kultury fizycznej i turystyki* poświęcona jest, oprócz jednego artykułu, współczesnej problematyce związanej z kulturą fizyczną i turystyką. Niezwykle interesująca tematyka poszczególnych artykułów poszerza naszą wiedzę i stanowi inspirację do dalszych badań.